

obligantur. Sic in L. 1. tit. 16. part. 4. dicitur: E porque dan los omes algunas vegadas sus fijos legitimos, e naturales a otros que los porfijan, por ende en tal porfijamiento, como este, ha menester que aquel a quien porfijan, que consenta otorgandolo por palabras, o callandose, non contradiciendo. Et ibid. Greg. Lop. Qui enim scit, aliquid agi, & praesens est, potestque contradicere sine magna difficultate, vel incommodo, & non contradicit, praesumitur in illum actum consentire. L. 60. ff. b. t. Nam vehemens in homine viget passio, teste cuiusque propria conscientia, ad contradicendum his, quae non vult fieri, quando negotium ab ejus arbitrio pendet; arg. c. fin. 23. q. 3. ibi: Qui definit obviare, cum potest consentit. Haec regula juxta communem DD. praecipue militat in rebus favorabilibus. L. 18. ff. Mand. Sancb. de Matrim. L. 1. D. 5. n. 5. alios citans. Et juxta plures, etiam in odiosis, & praedjudicialibus, haec regula locum habet; arg. L. 5. §. fin. ff. de Fidejuss. Tutor. c. 2. de His, quae fiunt a Praelat. Barbosa. hic, num. 10. Sed cum talis consensus tantum praesumptus sit, facile per fortiorem praesumptionem eliditur: sicut probatio vincitur per meliorem probationem. C. 9. c. 14. de Probat. Si tacens ore ostendat, signo, vel nutu displicentiam, cum fortiora sint facta, quam verba. L. 48. §. Ei, qui ff. de Edictio Edicto. Intelligitur utique dissentire. Barbosa. hic, qui etiam respondet argumentis contrarijs.

Cap. 44.

It, qui tacet non fatetur, sed nec utique negare videtur. L. 142. ff. b. L. 23. tit. 34. p. 7. Qui enim sine difficultate, & scandalo non potest contradicere, etiam si tacet, non censetur consentire. C. 2. de Prescript. nam culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest. L. 50. ff. b. t. Praecipue, si in praedjudicialibus, & odiosis tacet, & nullum aliud signum consensus ponit. Sic dominus, quando ejus res ab alio venditur, non censetur consentire in venditionem: nec reus condemnatus in sententiam consentit, etiam si taceat, nisi appellare intra tempus defensionis. C. 28. 2. q. 6. Qui vero tacet, cum respondere de contumacia, non censetur consentire, ad beat, habetur. C. 3. de Do. lo, & contumac.

Cap. 45.

Inspicimus in obscuris, quod est verum similius, vel quod plerumque fieri consuevit. L. 114. ff. b. t. Verisimilium dicitur naturae cognata: nam verisimile est, quod jure, vel naturae est conformis, & quod regulariter accidere solet. Ideo filius, si aliunde non constat esse ingratum in Patrem, praesumitur injuste exheredatus, quia non est verisimile, ingratum fuisse. Sic mulier, quae longo tempore suo cohabitavit marito, in matrimonium consentisse videtur, etiam si a principio fuisse per vim contractum, C. 21. de Sponsalib.

Cap. 46.

It, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille uti debet. L. 59. l. 175. §. 1. L. 177. ff. b. t. Sic Ecclesia, si ob defectum haeredum consanguineorum succedat Clerico, tenetur ad tributa, quae solvere debent habentes talia praedia. L. 52. t. 6. p. 1. Et hoc coincidit cum axiomate commune: Subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur. L. 10. §. 2. ff. Si quis caution. c. 41. de Elect. Si vero antecessor jus personale habebat, eo non utitur successor, nec privilegio personali antecessoris. C. 7. sup. b. t.

Cap. 47.

Praesumitur ignorantia, ubi scientia non probatur, ut in L. 21. ff. de Probat. Ubi Legatario incumbit probare, Testatorem, qui rem alienam, vel alteri obligatam legavit, scisse, rem esse alienam, vel alteri obligatam, quia ut notat ibid. Gotofr. in dubio praesumitur regulariter ignorantia facti alieni. Non tamen praesumitur ignorantia, imo praesumitur scientia facti notorii. L. 9. §. 2. ff. de Fur. & fact. ignor. Praesumitur itidem scientia juris, praecipue naturalis. L. 9. ff. de jur. & fact. imo & praesumitur scientia facti alieni, quod quis ex officio indagare, & scire debet: & ideo non praesumitur, Tutorem ignorare facta sui pupilli: nec de Episcopo praesumitur, ignorare vacationem beneficij, nec collationem ab inferiori factam, nec juris patronatus devolutionem. Barbosa. hic. Act.

Accedo in L. 2. tit. 20. lib. 6. Recop. ex num. 10.

Cap. 48.

Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura. L. 14. ff. de Condi. indeb. L. 206. ff. b. t. L. 17. tit. 34. p. 7. Ideo si pupillus ex mutuo accepto locupletior sit factus, si forte solvit, non repetit solum. L. 13. §. 1. ff. de Condi. indeb. Et haec etiam ratione privilegia debent intelligi, ita ut non sequatur alijus grave praesumitum. c. 21. de V. S.

Cap. 49.

In paenis est benignior interpretatio servanda. L. 155. §. 2. ff. b. t. L. pen. ff. de Paenis. c. 11. de Constit. Dispositio enim poenalis, non extenditur praeter expressos, ad casus similes. c. 18. de Paenis. D. 1. Et quando est dubia interpretatur an partem mitiorem: v. g. si verbum possit importare poenam temporalem, & perpetuam, pro temporali interpretatur. c. 11. de Constit. Similiter Judex, si diversas poenas infligere possit, mitiorem, & benigniorem saltem ex consilio debet eligere. c. 41. 24. q. 1. Et generalius hoc habetur in L. pen. ff. de Paenis, ibi: Interpretatione Legum poenae molenda sunt, potius, quam asperanda. Ita tamen, ut ex nimia benignitate non foveantur delicta, sed solum in supplicio temperando rigorem. Sicut Christus in Templo, qui contra illud profanantes fecit quasi flagellum de funiculis. Joan. 2. v. 15. nam ut ait D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 1. ad 1. Clementia Judicis habet locum in his, quae arbitrio Judicis relinquuntur, in quibus toni viri est, ut sit diminutio poenarum, sicut Philosoph. dicit in 5. Ethic. In his autem, quae sunt determinata secundum Legem Divinam, vel Humanam non est suum misericordiam facere, Potest tamen clementiam exercere si consilium sequatur Seneca de Clem. 1. Tamquam in vitis, & magno cum tormento ad castigandum venias. Quod etiam dixit Ovid. sit pignus ad poenas Princeps, ad praemia velos, cuique dolet, quoties cogitur esse ferrox.

Cap. 50.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. L. 77. ff. b. t. c. 2. de Tom. II.

Elect. in 6. L. 15. tit. 6. p. 6. Conditio proprie talis est oratio dispositionem suspendens in futurum eventum contingentem. A nullo profertur actu, quantumvis legitimo excluditur conditio, quae ex natura rei tacite incit actui: nec conditio de praeterito, vel praesenti, vel futuro necessario. Quippe tales non sunt proprie conditiones, cum non suspendant. Actus ergo illi, qui ab executione initium capiunt non recipiunt conditionem, neque diem: vel si haec apponatur: ut pote contra ipsam actus naturam illum viciat, & destruit: nam actus ex sua natura debet ab executione incipere, & ex conditione nequit incipere ab executione, sed haec debet ulque ad eventum conditionis suspendi. Tales sunt emancipatio, acceptatio, haereditatis aditio, servi optio, datio Tutoris a Judice, electio, postulatio, sententia Judicis, & alij hujusmodi: alij vero actus est contra licet conditionem a principio recipiant, quae dicitur initiativa, non recipiunt conditionem resolutivam, ut patet in matrimonio: nam postquam semel legitime contractum est, in potestate hominis non est illud resolvere, ut pote, quod ex Divina institutione indissolubile est. Matib. 19. Regulariter vero omnes actus, qui ab humano dependent arbitrio, possunt sub conditione fieri, nisi expresse a jure hoc prohibeatur. Sanchez de Matrimo. L. 5. D. 1. Barbosa. hic, & alij comm.

Cap. 51.

Semel Deo dicatum non est ad usus humanos, ulterius transferendum. c. 4. de Religio. domib. L. 64. tit. 4. p. 1. Quod quidem ob favorem Religionis, & cultus Divini inductum est: & merito quidem nam indecens est, rem, quae Deo fuit rite consecrata, vitiis profanis deservire. Ideo in c. 38. de Consecr. D. 1. disponitur, quod ligna Ecclesiae dedicata non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel ad profectum in Monasterio fratribus, in Laicorum vero usum non debent admitti. Idem de vestimentis, pallijs, Cathedris, Candelabris, aliisque rebus sacris dicitur. in c. 39. & seq. de Consecr. D. 1. Aliud de servis dicendum est: nam si invito Domino sunt ordinati, ipsi debent restitui. Si vero res inanimatae inquit Domino consecraverit, ipsi debent resti-

restitui, non res, sed pretium. c. 2. 14. q. 6. Si verò ipsæ debeant restitui, prius constari, vel destrui debent, ita ut consecrationem amittant.

Cap. 52.

Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. L. 5. C. de Legib. 4. 8. de Jur. Patronat. quod enim nullum est, nullum producit effectum. L. 4. §. Condemnatum, ff. de Re judic. Ideo matrimonium, sponsalia, vel electio nulla, nullum impedimentum præstant, ut non possit aliud matrimonium, sponsalia, vel electio celebrari. Quando verò aliquid prohibetur addendo pœnam, impedimentum, vel inhabilitatem contra transgressorem Legis, ille, qui illum actum ponit, quamvis nullum, incurrit tamen pœnam, impedimentum, inhabilitatem: & ad hos effectus, idem est, ac si validus esset talis actus. Sic in c. 4. & fin. de Bigam. illi, qui in sacris constituti matrimonium defacto contrahunt, quamvis illud nullum penitus sit, nihilominus bigamiam, & irregularitatem incurruunt.

Cap. 53.

Cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus. L. 21. L. 110. ff. b. t. c. 35. supr. b. t. Quod quidem intelligendum est, si minus sit in eadem linea, & contineatur in majori, sicut pars in toto, species in genere, & minor summa in majori summa. c. 1. de Arbitr. in 6. L. 1. §. Stipulanti, ff. de V. O. In his enim casibus validum est argumentum de majori ad minus, ita ut minus possit, qui potest majus. Sic enim patri, qui filios poterat occidere, à fortiori eos exheredare concedebatur. L. 11. ff. de Liber. & postb. Et maritus, qui adulterum occidere poterat, à fortiori poterat calumnia afficere. L. 22. §. 3. ff. ad Leg. Jul. de Adult. Sic Religiosis quibus decimæ antiquæ competunt, competent etiam decimæ novallium, quod minus est. C. 28. de Decimis. Sic Sacerdos, qui Corpus Christi consecrare potest, magis poterit Populum in sine Missæ benedicere, quia est minus intra eamdem lineam. c. 6. D. 9. Secus erit dicendum, quando magis, & minus diversarum linearum sunt: Hinc quamvis Sacerdos possit absolvere pœnitentem à reatu pœnæ æternæ, non po-

test à carcere solvere, quod est minus. Nec in distensionibus, quæ à jure conceduntur, habet locum hæc regula; arg. c. fin. de Translat. Episcop. Si verò ab homine concedantur, & sint intra eamdem lineam, concessio ad plus extenditur ad minus. Barbosa in b. text. Sanchez de Matrim. lib. 8. D. 2.

Cap. 54.

Qui prior est tempore potior est jure. L. 98. ff. b. t. L. 11. ff. Qui potiores in pignus. L. 6. tit. 10. p. 3. Quando ergo concurrunt duo, qui pares sunt causa, scilicet aliter, qui prior est tempore, etiam si prioritas in hora, imò & in puncto consistat, ille est potior jure: ac prout alteri præfertur, quod procedit, tam in agendo, quam in excipiendo, & replicando. L. 12. ff. Qui potior. in pignus. Etiam prior nominatio arguit majorem dignitatem, Et præcedere, ut dignior debet, qui prius nominatur. L. 1. ff. de Albo scribend. & magis dilectus censetur. c. 46. de Elect. in 6. Et prius ordinatus, prior, & major alijs, ceteris paribus, habendus est. c. 1. de Major. & obed.

Cap. 55.

Qui sentit onus sentire etiam debet, & commodum, & contra. L. 10. L. 38. ff. b. t. L. 29. tit. 34. p. 7. L. 23. tit. 5. p. 5. Commodum, & onus eamdem personam sequuntur in his, quæ ex natura actus proveniunt. Ideo Clericus, qui de fructibus Ecclesiæ vivit, ipsi in Divinis ministrare, & servire debet. c. 11. de Præbend. Ideo Parocho, qui suo Parochiano Sacramenta ministraverat vivo, eo mortuo, etiam si alibi sepulturam eligat, debetur certa portio ex bonis defuncti. c. 1. de Sepulch. Deinde Monasterio adjudicantur bona Clerici ibidem detructi, ut potest onus illum alendi. c. 5. 16. q. 6. Ideo etiam in c. 16. de Præbend. ait Innoc. III. Tam secundum Apostolum, qui altari servit vivere debeat de altari, & qui ad onus eligatur repelli non debeat, necesse est, ut simili, ut Clerici vivere debeant a patrimonio Jesu-Christi, cujus obsequio deputantur. Quod si aliter inter partes conveniatur in distributione commodi, & oneris, pactum servandum erit. c. 1. de Testis.

Cap. 56.

In re communi potior est conditio prohibentis. L. 28. ff. Com. divid. ibi: In re communi neminem Dominorum jure facere quidquam invito altero posse. Sic quando duo parietem communem habent, si unus prohibeat, nequit alter illum destruere, nec reficere. L. 8. ff. de Servit. urban. prædior. Similiter, si unus prohibeat, quod per viam compromissi procedatur, ejus prohibitio prævalet. Etiam prohibentis opinio prævalet inter duos conjugatos, quorum alter vovere vult, c. 1. 33. q. 5. Quod si bonum publicum, favor libertatis, vel alia æquitatis ratio stet ex parte concedentis hujus conditio, etiam contra prohibentem, præfertur. L. 1. C. de Commun. servo manum. Ubi prævalet voluntas Domini concedendi libertatem servo communi contra aliorum Dominorum prohibitionem. L. 7. §. Hodie, cum seq. ff. de Pact. Ubi attenditur major pars creditorum, ad remittendam debitoris partem debiti. Et licet de alijs. Barbof. hic, & alijs com.

Cap. 57.

Contra eum, qui Legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda. L. 172. ff. b. t. L. 2. tit. 33. p. 7. Verba enim dubia contra profertentem sunt interpretanda. L. 39. ff. de Pact. Sic dictum obsecrum contra illud dicentem interpretatur. c. 8. de Probat. Quia ipse debet pati pœnam in hac interpretatione contraria, qui commisit culpam in non declaranda sua mente.

Cap. 58.

Non est obligatorum contra bonos mores præstitum juramentum. c. 1. de Jur. jur. in 6. L. 38. tit. 5. p. 5. sed debemus facere, quod ait D. Isidor. in c. 5. 22. q. 2. In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum: quod incantè vocasti, ne facias: Impia enim est promissio, qua sceleris adimpletur. Non debet ergo tale juramentum servari: & merito, siquidem juramentum, quod est Religionis firmissimum vinculum, non debet fieri vinculum iniquitatis. c. 18. de Jur. jur. Et ideo juramentum de occiden-

do patre, de furto, vel adulterio faciendum, non valet. Tolerabilis profectò est stultæ promissionis vota rescicere, quam per inusitum promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram. c. 1. 22. q. 4. Nec tenet juramentum illius, qui juravit exheredare liberos, vel à se expellere uxorem. c. 23. de Jur. jur. Nec valet juramentum nunquam agendi rerum amotarum causa cum uxore. L. 5. ff. de Pact. dotal. Etiam juramentum, quod est majoris boni impedivum illicitum est, ut quis juret, se non ingressurum Religionem, vel quod non fiet Clericus: aut quod non accipiet Prælationem in casu, in quo expedit, eum illam accipere. Quando ergo quis jurat, aliquid peccatum facere, & peccavit jurando, & peccat juramentum servandos at verò, qui juravit, se non facturum aliquid melius bonum, quod tamen facere non tenetur, peccat quidem jurando, in quantum ponit obicem Spiritui Sancto, qui est boni propositi inspirator: non tamen peccat juramentum servando: sed multo melius facit, si non servet. Alio modo vergit juramentum in deteriorem exitum propter aliquod, quod de novo emerferat, quod fuit impræmeditatum, sicut patet in juramento Herodis, qui juravit puellæ saltanti, se daturum, quod petisset: hoc enim juramentum poterat esse à principio licitum, intellecta debita conditione, scilicet, si peteret, quod dare deceret. Sed impletio juramenti fuit illicita: unde Ambrosius dicit in 1. de Officijs, est contra officium non nunquam promissum solvere Sacramentum, sicut Herodes, qui accem Joanniam præstavit, ne promissum negaret. Sic D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 2. c. 2. 22. q. 4. Juramentum contra prohibitionem Juris Divini illicitum sanè est, nec debet servari, ut contra Gratianum in C. fin. 22. q. 4. tenendum est, quamvis Josue jurasset foedus cum Gabaonitis, quod Lege Divina erat prohibitum, aliqui dicunt, illud juramentum fuisse validum, quia tunc non erat de re illicita, quippe Josue processit ex quadam Divina inspiratione per modum legitime interpretationis. Suarez de Relig. lib. 2. de Jurament. cap. 18. Juramentum contra bonos mores civiles, si non sit contra Legem obligantem in conscientia, quod quidem servari possit sine animæ dispensatione, validum, & obligatorium est. c. 28. de Jur. jur. c. 2. eod. in 6. Suar. de Relig. lib. 2. de Juram. cap. 21. & 22.

Cap. 59.

Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem. L. 173. §. fin. ff. b. t. Qui enim debet aliquid restituere ipsi, à quo illud petit, sanè dolo, & mala fide, & animo decipiendi facere intelligitur; ideo creditor prohibetur sub censuris à debitore petere usuras, siquidem eas eisdem restituere tenetur. c. 6. de Fur. jur. Diversa ratio est illius, qui re spoliatus petit, eam sibi restitui in possessorio, etiam si in petitorio ad eam restituendam sit condemnandus cum maximum commodum ex possessione percipiat. Etiam potest quis petere rem, quam restituere tenetur, non tamen ipsi, à quo petit, sed alij. Sic commodatarius rectè petit à fuisse rem ablatam, quamvis postea ipse debeat eam Domino restituere.

Cap. 60.

Non est in mora, qui potest se legitime exceptione tueri. Arg. L. 88. ff. b. t. Mora enim sine culpa non committitur: hinc in mora non sunt Clerici, qui non solvunt quartam partem decimarum quando exceptione prescriptionis sunt muniti. c. 4. de Prescript. Nec qui differunt sortem, quando exceptionem legitimam habent: nam in mora non est is, à quo pecunia propter exceptionem peti non potest. L. 40. ff. de Reb. credit. Nec in mora constituitur, qui solutioni quidem moram fecit, iudicium autem accipere paratus fuit. L. 24. L. 27. ff. de Usur.

Cap. 61.

Quod ob gratiam alicui conceditur non est in ejus dispendium retorquendum. L. 6. C. de Legib. L. 25. ff. eod. ibi: Nulla juris ratio, aut aequitatis benignitas patitur, ut quae salubriter pro utilitate hominum introducuntur, eas nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad severitatem. Sic in L. 41. ff. de Minor. Non cogitur minor uti beneficio restitutionis sibi concesso, ne talis favor in ejus damnum retorqueatur. Quando verò concessio est facta ad instantiam alicujus, solet accidere, quod in ejus damnum tandem resultet. Sic in C. fin. de Mutuis petit. ille, qui impetravit, ut sua cau-

sa, appellatione remota, desinatur, si reconvenitur à reo, non potest in causa reconventionis appellare: ut aequalitas servetur inter actorem, & reum.

Cap. 62.

Nullus ex consilio, dummodo fraudulento non sit, obligatur. L. 47. ff. b. t. L. 6. tit. 34. p. 7. Sic non tenetur de damno fortè secuto, qui suum consilium dedit dubitanti, an has merces potius, quam alias emat; vel an contrahat matrimonium cum Seja potius, quam cum Titia, vel quid simile circa rem licitam consulit; nam consilij natura est excitare ad deliberandum, non tamen obligare ad sequendum. c. 7. de Arbitr. L. 77. §. Mandato, 24. ff. de Legib. 2. Et ibi Gothofr. Ideo qui consilium dat, non tenetur ex ipso, cum alter suae facilitati potius debeat imputare, quod consilium secutus sit, quod liberum erat acceptare, vel respicere: secus est de mandato, ex quo quidem mandans tenetur, qui principaliter influit in opus secutum ex mandato. Quando verò quis dolose consilium dedit circa contractum; v. g. vel quasi contractum, de dolo tenetur ei, cui fraudulentum consilium dedit. L. 47. ff. b. t. Similiter, qui ut peritus in arte praestare consilium tenetur, ut Assessores, Advocati, Judices; & similes ex consilio iniquo, etiam per imperium praestito obligantur illi, contra quem consilium dederunt, si ex consilio secutum sit damnum. L. 2. ff. Quod quisque iur. ibi: Nam si Assessoris imprudentia jus aliter dictum sit, quam oportuit, non debet hoc Magistratum officere, sed ipsi Assessori. Denique ex consilio tenetur, qui rem illicitam consulit; g. furtum vel homicidium, quia cum censetur causa moralis talis injuriae, ad illius reparationem tenetur.

Cap. 63.

Exceptionem objiciens non videtur de intentione adversarii consistere. Sic generaliter respondit Innoc. III. in c. 6. de Exceptione. Idemque dicit J. C. in L. 9. ff. de Except. Nam cum exceptio opponatur ad actoris intentionem excludendam, non potest contrarium operari effectum, scilicet, firmare ejus intentionem: quod certe faceret, si eam objiciens videretur de intentione adversarii con-

consistendi. Si verò exceptionem opponens non siteret praecite in ipsa exceptione, sed aliquid adderet, jam illud posset pro confessione haberi, si v. g. dicat: Ego feci homicidium, sed illud ad meam defensionem feci: non esset pura exceptio, sed pro confessione haberetur, dum exceptionem non probaret: nam in se confessionem includit.

Cap. 64.

Quae contra jus sunt debent utique pro infectis haberi. L. 5. C. de Legib. Duplitter aliquid potest contra Legem fieri: vel contra Legem irritantem, vel contra Legem prohibentem. Et quidem, quod sit contra Legem irritantem certè nullum, & invalidum est. Lex irritans est, quando nullitatem actus contra ipsam facti inducit, vel quando pro forma, vel quasi forma, vel conditione, vel pro requisito, seu solemnitate essentiali actus aliquid exigitur in Legge. Si enim illud omittatur, actus nullus erit. Sic matrimonium clandestinum est nullum, quippe caret debita solemnitate. Trid. sess. 24. de Ref. matrim. cap. 1. Sic alienatio facta de rebus Ecclesiae vacantibus non precedente tractatu, & justa causa est utique nulla, quia forma praescripta deficit. C. 1. de Reb. Eccles. non alien. in 6. Et alia exempla passim inveniuntur in jure. Quando verò Lex solum prohibet, sed non irritat actum, si hic contra Legem fiat, illicitus erit, validus tamen: sic professio non debet fieri ante annum probationis, si tamen fiat, utroque renuntiante, valet. C. 16. de Regul. Et ibi generaliter dicitur, quia multa fieri prohibentur, quae si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. Et patet clarè in matrimonio cum aliquo impedimento purè impediens contractus; v. g. cum voto simplici castitatis: nam validum est, quamvis illicitum sit.

Cap. 65.

In pari delicto, vel causa potior est conditio possidentis. L. 126. §. fin. L. 128. L. 154. ff. b. t. ibi: Cum par delictum est duorum, semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris causa, sicut fit, cum de dolo excipitur petitoris: neque enim datur talis replicatio petitori: aut si rei quoque in ea re dolo actum sit. Ubi notat Gothofr. non audiri, replicationem acto-

ris dolosi adversus reum dolosum excipientem. Et in L. 33. ff. b. t. dicitur: In eo quod, vel is, qui petit, vel is, à quo peteretur lucri facturus est, durior causa est petitoris. Hoc est, quod quando duo de lucro certant, conditio actoris est deterior, & è contra melior est conditio possessoris. Et hinc est regula generalis, quod in quacumque causa dubia debet praferri jus possidentis. Quae non solum habet locum in materia iustitiae, sed etiam in materia aliarum virtutum, quia quando dubium est, invenitur quaedam aequalitas inter obligationem restituendi rem, & potestatem retinendi eam, vel inter obligationem faciendi, vel dandi rem voto promissam, & potestatem non solvendi, & sic de alijs: & aliunde possessio rei confert aliquod jus possidenti: haec ergo ratione prevalere debet jus possidentis. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 4. de Vol. cap. 5. ex n. 8. Sanchez. in Decal. lib. 1. cap. 10. ex n. 10. Lacr. lib. 1. ex n. 495. Ac proinde in materia cujuslibet virtutis, quando neutra pars sufficienter probatur, possessoris causa debet sustineri. Et ideo in materia obedientiae, cum Superior sit in possessione potestatis praecipienda, subditus in dubio, an sit peccatum, tenetur obedire. Sic in materia Religionis dubius de voto non tenetur, quia libertas est in possessione. Sic in materia fidelitatis dubius de valore matrimonij tenetur debitum reddere, quia alius conjux in possessione est juris petendi. Et sic de alijs. Nec tenetur dubitans in omnibus, & per omnia tutiorem partem sequi, ut assert Lacr. lib. 1. ex n. 470. ubi hoc axioma explicat.

Cap. 66.

Cum non fiat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impletus fuisset. L. 161. ff. b. t. Ideo, quia per Abraham non steterit suum filium non immolare, ad meritum reputatum fuit, tanquam si illum immolasset. C. 20. in fin. 22. q. 2. ibi: Quandoque aliquid jubendo significamus, velle fieri, quod tamen fieri nolumus, sed experimentum obedientiae quarimus, sicut Abraham à Deo tentatus legitur, cum iussus immolare filium, quem Dominus volebat ab eo occidi. Undè Ambrosius: Non enim volebat Deus immolari à Patre filium, nec impleri hoc manus volebat, qui ovem pro filio immolandam obtulit: sed tentabat affectum

sum Patris, si Dei præcepta præferret filio. Et hæc voluntas dicitur signi prout distinguitur à voluntate beneplaciti, qua Deus propriè, & formalitèr aliquid vult. Et è contra reus pro citato habetur, quia impedivit à Iudice citari. *C. 5. §. Porrò. Ut lite non contest.* Quia quoties per eum cuius interest conditionem non impleri, fiat, quominus impleatur, perindè habetur, ac si impleta conditio fuisset. *L. 161. ff. b. t.*

Cap. 67.

Quod alieni non licet suo nomine, nec alieno licebit. Et ideò, quia in pœnam de albo corrupto incidit, qui Prætoris album proprio nomine corrumpit, etiam incidit si alieno nomine hoc faciat. *L. 7. §. fin. ff. de Jurisd.* Sic etiam, quia non licet fallare R. Pontificis litteras nomine proprio, nec licet alieno. *C. 7. de Crim. fals.* Similiter, quia non potest quis in utilitatem propriam usuras exercere, nec alieno nomine, sive in alterius utilitatem exercere valet. *C. 10. D. 46. ibi: Sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis Clericorum exercere sœnus attentet. Indevens est enim, crimen suum commodis alienis impendere.* Sic quia Proregibus, Gubernatoribus, Prætoribus, aliisque Magistratibus prohibetur in Provincia, quam gubernant contractus facere, negotiari, & mercionia exercere. *L. 33. ff. de Rebus credit. L. 5. tit. 5. p. 5. L. 2. tit. 6. lib. 3. R. C.* Nec per alios hæc facere possunt. *L. 74. tit. 3. lib. 3. R. Ind. ibi: Expressamente prohibimos à los Virreyes de nuestras Indias todo genero de trato, contrato, ó grangeria, por sí, ó sus criados, familiares, ó allegados, ó otras qualesquier personas.* Ne quod una via prohibetur, alia concedatur: nam quid interest, quod quis manum dexteram habeat ligatam, ne alienum furripiat, si idem manu sinistra sinistra obtineat? *Contra c. 84. infr. b. t.*

Cap. 68.

Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. *L. 1. §. Dejecisse, ff. de Vi, & vi armat.* Nam qui per alium aliquid facit, per se ipsum facere videtur. Hinc potest quis per Procuratorem matrimonium contrahere. *c. fin. de Procur. in 6.* Etiam juramentum potest quis præstare per alium, *c. 33. D. 63. Quando*

hæc per se ipsum facere potest: Et hæc ratione, qui mandat Clericum percutere, excommunicatus est, sicut ipse percutiens, cum is committat verè, cuius autoritate, vel mandato delictum committi probatur. *c. 6. §. un. de Sent. excom.* Si verò alicujus industria requiratur ad aliquod factum, illud non potest per alium fieri. Nec quando factum peronale est. Sic Episcopus per alium christiama, vel Ecclesiam consecrare, nec ordinare Clericos valet. Nec Sacerdos potest per alium pœnitentes absolvere. Nec potest Parochus, nec Episcopus per alios in Parochia, vel Diocesi revidere, quia ipsorum industria est electa. *C. 4. c. 6. de Clericis. non resident. Irid. sess. 6. de Ref. cap. 1.*

Cap. 69.

In malis promissis fidem non expedit observari. *c. 5. 22. q. 4. ibi: In malis promissis rescinde fidem: in turpi voto mutata Decretum: quod incautè vocavisti, ne facias. Impia enim est promissio, que scelerè adimpletur.* Aliquando promissum est malum, quia, id, quod promittitur est turpe, & contrarium virtuti; v. g. Adulterium, homicidium, furtum, & alia hujusmodi. Aliquando verò, id, quod promittitur est malè promissum, quia per injuriam promittitur; v. g. dolo, vel metu, licet id, quod promittitur, sit bonum. Quando promissum est malum, nulla nascitur obligatio, etiam si juramento sit firmata talis turpis promissio. *C. 8. c. 18. de Jur. jur. D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 2. Suar. de Relig. tom. 2. L. 2. de Juram. cap. 14.* Si tamen promissio non sit de re turpi, licet malè, & per injuriam, vel dolum extorta, si sit jurata, debet adimpleri, quia sine dispendio salutis æternæ adimpleri potest. *C. 6. de Usur. c. 28. de Jur. jur.* Potest tamen rescindi ob injuriam illatam promissori. *C. 2. de Jur. jur.*

Cap. 70.

In alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum impleri. *L. 10. §. fin. ff. de Jur. dotum. L. 11. tit. 1. p. 4.* De debitore enim præsumitur, quod quantum minus potuit se obligavit, cum semper in dubio contra eum fiat interpretatio. *L. 39. ff. de Pass.* Et ideò creditur, sibi electionem reservasse in solvendo, quando alternativa est obligatio, ac propterea,

Cap. 71.

Qui ad agendum admittitur est ad excipiendum multo magis admittendus. *L. 156. §. 1. ff. b. t.* Et ratio est: quia aliquibus exceptio conceditur, quibus actio non datur, ut sunt excommunicati. *c. 5. de Except.* Et exceptio perpetuo durat, licet actio tempore tollatur, ac proinde, qui admittitur ad agendum, ad excipiendum admitti debet. Quod fallit, quando exceptio aliqua ratione excluditur ut in *c. 6. de Jur. jur.* Ubi qui juravi solvere usuras, non potest uti exceptione ratione juramenti, sed post ipsarum solutionem eas repetere potest. Nec locum habet hæc regula, quando actio, & exceptio ad diversa diriguntur. *C. 11. de Excessib. Prælator.*

Cap. 72.

Qui facit per alium, est per indè, ac si faciat per se ipsum. *L. 141. ff. b. t. ibi: Quod jussu alterius solvitur pro eo est, ac si ipse solutum esset. Vid. c. 68. supr.* Sic qui per Procuratorem aliquid facit, licet verè per se non faciat, idem est, ac si per se faceret.

Cap. 73.

Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari. *L. 85. §. 1. ff. b. t.* Si enim illud vitium solum resistat primæ rei positioni, re legitime facta, non retractatur, etiam si vitium superveniat actui jam perfectò, & legitime constituto. Sic licet furiosus non possit contrahere matrimonium, si tamen sanæ mentis contraxit, etiam si furor superveniat non irritatur matrimonium. *L. Patre furioso, ff. de His, qui sunt sui. c. 26. 32. q. 7.* Idem de alijs impedimentis matrimonij dirimentibus dicendum est, siquidem nullum impedimentum superveniens irritat matrimonium. *c. 10. de Eo, qui cognov.* Siquidem solum opponuntur primæ positioni matrimonij, quo semel legitime posito, non potest dissolvi, etiam si aliquid impedimentum dirimens superveniat, facilius namque jura conservantur, quam adquiruntur, & turpius ejicitur, quam non admittitur hospes. *c. 25. de*

de fur. jur. Si verò illud vitium superveniens non solum opponatur rei primæ positioni, sed etiam conservationi, illo superveniente res vitatur, vel ipso jure et auctoritate Judicis. *L. 7. tit. 6. p. 7.* Ubi infamis non solum excluditur ab obtinendis Dignitatibus: sed, & ab obtentis etiam repellitur ille, qui infamiam incurrit. *Et c. 3. D. 33.* Ubi arreptitij postquam sunt legitime ordinati ab ordine suspenduntur, quia illud vitium ordinum exercitio opponitur. Quando verò aliquis actus adhuc non est perfectus vitatur, si perveniat ad casum, à quo incipere non potest. *L. 15. L. 16. ff. ad Leg. Aquil. & ibid. Gotbofr.*

Cap. 74.

Quod alicui gratis conceditur trahi non debet in exemplum. *L. 141. ff. b. t.* Et quia privilegium, vel dispensatio, quæ alicui conceditur constituit jus singulare respectu illius personæ, vel casus, ideo non debet extendi ad personam, vel casum, non solum similem, sed nec ad majorem. *L. 14. cum seqq. ff. de legib. s. 9. de Privileg. ibi: Temerarium est, & indignum, aliquem sibi sua auctoritate presumere, quod Romana Ecclesia certa ratione inspecta singularibus voluit beneficii indulgere.* Siquidem respectu illius deficit voluntas concedentis, qui solum de tali persona, vel casu, de quo fuit rogatus, vel de quo præcessit cognitio, disposuit. *s. 7. c. 28. supr. b. t.* Ac proinde deficit privilegium, dispensatio, vel gratia, quæ unice à concedentis voluntate pendet. Sic Paterfamilias exprobatit operarij vineæ qui adversus eum murmurabant. *Matth. 20. v. 13.* ibi: *At ille respondens uni eorum dixit: Amice non facti vobis injuriam, nomine ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade, volo autem, & huic novissimo dare sicut, & tibi, aut non licet mihi, quod volo facere? Quod à fortiori ratione intelligitur de gratia supernaturali, siquidem non est volentis, neque currentis, sed misericordientis est Dei.*

Cap. 75.

Trastra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui suam à se prestitam servare recusat. *c. 3. de jure jur. ibi: Nec tu ei etiam si promissum tuum juramento, quod*

fidei obligatione interposita, conditione firmasset, aliquatenus teneris, si constat, eum conditioni minime paruisse. Ideo in mutuis promissionibus fragranti fides frangitur. *L. 16. ff. de Transaction. L. 21. C. de Pact. & ibid. Gotbofr.* Siquidem sub hac conditione tacita sunt: ex parte mea promissionem implebo, si ex parte alterius contrahentis etiam servetur pactum.

Cap. 76.

Delictum persona non debet in detrimentum Ecclesie redunare. *c. 6. de Exception. L. 17. tit. 10. p. 7.* Si enim Episcopus delictum commisit, ipse debet puniri: imò, & aliquando deponi, sed bona Ecclesie non debent fisco addici. *C. 3. 16. q. 6.* Nec Ecclesia perdit causam, si Procurator instrumentum faller. *c. 6. de Exception. Nec debet Monasterium solvere pecuniam depositam apud Religiosum, etiam de licentia Superioris: imò etiam si apud Superiorem deposita sit, si ejus culpa perijt, quin in Ecclesie commodum fuisset conversa: teneretur tamen, quatenus commodum percepit. Sanob. in Dec. lib. 6. cap. 14. n. 29. Less. de Just. & jur. lib. 2. cap. 27. n. 12.* Idem est dicendum de Superiore cujuscumque Communitatis, Collegij, Capituli, vel Universitatis. *L. 17. tit. 10. p. 7.* Et quidem licet delictum personæ, quod in faciendo consistit, non præjudicat Ecclesie, delictum tamen quod in omitendo, vel negligentia consistit, Ecclesie, vel Communitati utique præjudicare valet. *c. 15. 16. q. 4.*

Cap. 77.

Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore. *L. 143. ff. b. t.* Ideo Prælati succedit in onere solvendi debita contracta pro Ecclesie utilitate, quia in honorem Prælaturæ succedit. *c. 1. de Solution. & filius patroni, qui in patronatus honorem succedit, similiter succedit in onus defendendi Ecclesiam. c. 31. 16. q. 7.* Et è contrario non debet quis onerare, quem non honorat. *L. 9. C. de Fideicom. cum commodum, & incommodum; honor, & onus pari passu ambulare debeant, ut sic æqualitas servetur. L. 10. ff. b. t. c. 55. supr. b. t.*

Cap. 78.

In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. *L. 162. ff. b. t.* Nam causa necessitatis cessante, cessat, quod ob necessitatem statutum est. Sic alienatio sacrorum valorum, quæ propter necessitatem permittitur, ut Captivi redimantur, non conceditur, si nulla adsit necessitas. *L. 22. C. de Sacros. Eccles. Et beneficia, quæ ob defectum Sacerdotum Sæcularium Religiosis collata fuerunt, debent Sæcularibus, data eorum copia restitui. arg. c. 1. D. 55.*

Cap. 79.

Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur. *L. 54. L. 120. ff. b. t. L. 12. tit. 34. part. 7.* Nemo enim dat, quod non habet: hinc, qui rem alienam vendit etiam bona fide, non transfert in emptorem dominium, cum ipso careat venditor: transfert tamen jus ulucipiendi ex dispositione Legis, & ob publicam utilitatem. *L. 1. ff. de Ulucipiendi.*

Cap. 80.

In toto partem dubium non est contineri. *L. 110. L. 113. ff. b. t. c. 1. de Arbitr. in 6.* Ideo si pro aliquo feratur sententia circa totum, si postea ab eo pars ejus petatur, exceptionem rei judicatæ opponet. *Vid. c. 35. supr. b. t.*

Cap. 81.

In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. Hinc dicitur in *c. 2. de Penit. in 6.* Si Episcopus suo subdito concesserit, ut sibi possit idoneum eligere confessorum, ille, quem is elegerit in castibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nullam habet penitus potestatem, cum in generali concessione illa non veniant, quæ non esset, quis verisimiliter in specie concessurus: quia in obscuris id, quod verosimilius est, presumitur. *c. 45. supr. b. t. & non est verisimile, quod sub tali generalitate concedatur, quod in specie difficile conce-*

deretur, ideo si non exprimat non intelligitur concessum. Sic commissio generalis, quam Legato facit Pontifex non extenditur ad causas fidei. *c. 52. 16. q. 1.*

Cap. 82.

Qui contra jura mercatur, bonam fidem presumitur non habere. *L. 7. C. de Agricola. L. 11.* Nec enim potest dolo carere, qui imperio Magistratus non paruit. *L. 197. ff. b. t.* Hinc qui sine solemnitatibus à jure requisitis contrahit est in dolo presumptus, & mala fide. *Mencob. de Pres. L. 3. presump. 130. n. 33. & lib. 5. pres. 3. n. 76.* Nam si scit, illud prohiberi, mala fide agit: si ignorat, habet malam fidem juridicam, quam error juris constituit. Sic mala fide agere creditur, qui recipit Ecclesiam de manu Laici. *c. 12. 16. q. 7.* & qui in aliena Parochia decimas recipit, cum nec Laicus Ecclesiam concedere possit, nec regulariter, qui in aliena Parochia decimas obtineat.

Cap. 83.

Bona fides non patitur, ut semel exactum, iterum exigatur. *L. 57. ff. b. t. L. 6. tit. 3. p. 5.* Si enim una exactio tota finiatur obligatio, nec Ecclesie licet iterum illud petere. *c. 11. 12. q. 2.* Nam tunc sic repetens cum alterius jactura loqupleretur, contra *L. 14. ff. de Condict. indebit.* Aliud ob contrariam rationem est dicendum, si tota obligatio non est finita per unicum solutionem. Similiter non debet iterum puniri, qui semel ad æqualitatem est punitus; secus si ad inæqualitatem tantum punitus fuit.

Cap. 84.

Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debere admitti; arg. *L. 32. ff. de Pactis. c. un. de Cleric. conjugat. in 6.* Sic pater, qui est prohibitus administrare, non potest administrare ut Curator. *L. 21. §. 1. ff. de Tutor. & Curat.* Similiter qui res Ecclesie non potest alienare, nec in pignus potest obligare. *c. 5. de Rebus Eccles.*

Cap. 85.

Contractus ex conventione Legem accipere dignoscuntur. L. 23. ff. b. t. l. 1. §. Si convenierit, 6. ff. Deposit. c. 1. de Pact. Pacta enim, etiam ultra; imò & contra naturam contractus debent servari. Sic licet depositarius tantum de dolo, & culpa lata teneatur, potest ex pacto adjecto, etiam ad levem, & levissimam; imò ad casum fortuitum obligari. c. fin. de Deposito, dum tamen pacta non sint contra bonos mores.

Cap. 86.

Dammum quod quis sua culpa sentit sibi debet, non alijs imputare. c. 38. 23. q. 4. l. 22. tit. 34. p. 7. Cum enim damnum sit effectus culpæ, ille, qui culpam commisit, iustum est, quod patiat, & damnum. Sic Clericus sibi debet imputare, si cum præbenda vacat, ob negligentiam eam non petit. c. 11. de Prob. in 6. Si si Procurator ex delicto suo aliquam pœnam pecuniariam solvat, non repetit illam à Domino. L. 46. §. 5. ff. de Procurat. Similiter focus omnium bonorum, si ob suum delictum damnatus sit, non potest solvere pœnam ex communi, sed ipse tantum damnum sentire debet. L. 52. §. fin. ff. Pro socio.

Cap. 87.

Infamibus portæ non pateant dignitatum. L. 2. C. de Dignit. L. 12. l. 22. tit. 5. p. 1. l. 7. tit. 6. p. 7. In persona enim infami indignè collocatur dignitas. c. 3. D. 81. c. 11. de Exces. Prælator. Sic enim Chrysof. qui benè sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa, qui malè sederit injuriam facit Cathedræ. Consonat Ovid. ad Pison. Nam quid imaginibus, quid à vita fulta triumphis atria, quid pleni numerofo consule fasti profuerint, si vita labat? perit omnis in illo gentis bonos, cuius laus est in origine sola. Ideo infames, sive infamia juris, sive facti, non debent ad dignitates, non solum Ecclesiasticas, sed etiam nec ad Seculares admitti: imò debent deponi ab obtentis. L. 7. tit. 6. p. 7. ibi: E tan gran fuerza hà el enfamamiento, que estos atales non pueden ganar de nuevo ninguna dignidad,

non honra de aquellas, para que deben ser escogidos ones de buena fama; è aun las que havian ganado, debenlas perder luego que fueren probados por tales. Infamia siquidem est lesio status, dignitatis, seu conditionis alicujus: vel mala existimatio de aliquo quoad aliquid ejus malum. Et est duplex: alia juris, quæ scilicet à jure inducitur, sic Sodomitæ infames sunt per ipsam Legem, quamvis crimen occultum sit: alia est facti, quæ scilicet, ex facto ipso independentè ab omni Lege procedit, & exurgit apud viros bonos, & graves: nec enim infamis censetur ille, cujus fama, tantum apud personas leves, pueros, mulieres, & maledicos est laeta: quod clarius ex fama cognitione percipitur. Fama enim, quæ sic à facto dicitur, est duplex: alia de homine, alia inter homines. Fama de homine, quæ etiam dicitur existimatio, sic describitur à f. C. in l. 5. §. 1. ff. de Extraord. cognition. Est dignitas illæ status Legibus, ac moribus comprobatus, qui ex delicto nostro auctoritate Legum, aut minuitur, aut consumitur. Vel aliter potest definiti. Est existimatio bona de aliquo, quoad aliquid ejus bonum, & sunt virtutes, scientia, nobilitas, opes, pulchritudo, vires, valetudo, & alia hujusmodi, quæ bonam de homine existimationem generant; ipsamque apud viros probos commendant. Etenim hic loquimur tantum de bona fama: & quidem illa bona existimatio, quam homines de aliquo concipiunt, facit ut de eo loquantur, & tunc est propriè fama, quia fatetur. Honor, juxta D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 1. in corp. testificationem quamdam importat de excellentia alienius. Undè homines, qui volunt honorari testimonium suæ excellentiæ quarunt. Hoc testimonium, si inspicitur coram Deo, qui inspector est cordium consistit in solo interiori motu cordis: quoad homines tamen præstatur per aliqua signa exteriora, vel verborum, puta, cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicujus, & tunc dicitur laus. Etiam hoc testimonium præstatur factis, ut inclinationibus, oblationibus, & alijs hujusmodi: vel etiam exterioribus rebus puta in encaniorum, vel numerum oblatione, aut imaginum institutione, vel alijs hujusmodi: ac proinde honor in signis exterioribus, & corporalibus consistit. Reverentia verò non est honor, sed ex una parte est principium morivum ad honorandum, in quantum aliquis ex reverentia, quam habet ad ali-

Cap. 88.

aliquem, eum honorat: ex alia parte est honoris finis, in quantum aliquis ad hoc honoratur, ut in reverentia habeatur ab alijs. Denique honor, est optimorum, quæ non ordinantur ad finem, sed jam sunt in fine: gloria autem est effectus honoris, & laudis, quia ex hoc, quod testificamur de bonitate alicujus clarificat bonitas ejus in notitia plurimorum: & hoc importat nomen gloriæ: nam gloria dicitur quasi clara. Undè Ambros. dicit: Quod Gloria est clara cum laude notitia. Sic D. Thom. Honor ergo est quid excellentius, quam fama: Nam includit famam, quæ consistit in bona opinione & existimatione excellentiæ, & insuper addit manifestationem, & testificationem talis opinionis per aliquod signum externum in quo propriè honor consistit. Sic Less. lib. 2. de Just. cap. 11. n. 5. Fama injustè violatur, & denigratur per detractionem. Honor injustè minuitur per contumeliam. Detractio fit instar furti, ut plurimum occultè, & contra absentem. Contumelia fit instar rapinæ, apertè, & contra præsentem. Ex quibus facillè colligimus, quando quis censetur, vel non infamis, & consequenter, quando debet, vel non à dignitatibus excludi.

444 Denique diversorum axiomatum usufrequentiorum quendam collectionem attexere libuit, tanquam quoddam juris Armamentarium, in quo telis, & clypeo facile instrui queant novi milites, qui huic facultati operam dant, ut in quacumque materia, quam frequentes occasiones offerent, aliqualem discursum ex his principijs debita proportione applicatis, formare valeant. Sanè aliquando eadem sententia sub diversâ vocum appariencia repeti solet: nec frustra, cum lapsè sub diversâ forma eadem sententia, diversâ, & aliquando aptiori, & opportiori gaudeat energia. Nec vobis terrorem incutiat, quod aliqua axiomata alijs pugnare videantur: quia si omnia in proprio accipiantur sensu, omnia profectò in suo sensu vera apparebunt. Quod si adhuc vos aliquales poera scrupulus, Authores consulite, qui latiori calamo de his scribunt: quippè ut Poeta testatur: Non omnis fert omnia tellus. Et temporis angustia (quod ab alijs occupantibus clam arripimus) à tabula jam manum remove, compellit, & urget.

ARMAMENTARIUM JURIS.

A

445 **A**ctus debet interpretari, ut potius valeat, quam pereat. L. 80. ff. de Verbor. oblig. L. 12. ff. de Rebus ubi. Actus legitimi, qui diem, aut conditionem non admittunt, per conditionis, vel diei adjectionem vitiantur. L. 77. ff. de Reg. jur. Aliud pro alio invito creditore non rectè Tom. II.

Solvitur. L. 2. §. 1. ff. de Rebus credit. nec alio loco, quam quo conventum est. L. 9. ff. de Eo, quod cert. loc. neque alio tempore. L. 122. ff. de Verb. oblig.

Artsartium est regimen animarum. c. 14. de Stat. & qualis.

Aliquando quod est nullum, & inefficax, dicitur rescindi. L. 5. C. de Rescind. vendit.

Actor debet sequi rei forum. c. 8. de Foro compet.